

Sisäministeriö

Lausuntopyyntöne 5.8.2022; VN/16805/2022

Maahanmuuttoviraston lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi viraston automaattisen päätöksenteon oikaisuvaatimusta koskevaksi lainsäädännöksi

Maahanmuuttovirasto kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa hallituksen esityksen luonnoksesta. Virasto kannattaa automaattisesti annettuja päätöksiä koskevan oikaisuvaatimuksen lisäämistä luonnoksessa mainittuihin lakeihin. Uudistus takaisi yhtäältä asianosaiselle oikeuden saattaa automaattinen päätös nopeasti ja maksuttomasti ihmisen tarkasteltavaksi sekä toisaalta mahdollistaisi tai yksinkertaistaisi viraston toimivallassa olevien asioiden automatisointia huomioiden yleislainsäädäntöön suunnitellut oikeusturvavaatimukset.

Maahanmuuttovirasto kiinnittää kuitenkin huomiota muutamaan seikkaan luonnoksessa ja esittää seuraavat selventävät huomiot:

- Maahanmuuttovirasto tekee päätöksiä myös asioissa, joissa toinen viranomaisena antaa tietyistä seikoista osapäätöksen tai lausunnon, joka kyseisten seikkojen arvioinnin, ja kielteisessä tapauksessa myös lopputuloksen osalta, sitoo virastoa. Tämä koskee työntekijän ja yrittäjän oleskelulupia (UlkL 73 § ja 76 §), yli kuudeksi kuukaudeksi myönnettäviä kausityöoleskelulupia (kausityölain 11 §:n 2 momentti) sekä kasvuyrittäjän ensimmäisiä oleskelulupia (UlkL 47 h §).

Kyseisten asioiden osalta olisi syytä jatkovalmistelussa ratkaista ja kirjata hallituksen esitykseen se, miten niihin voitaisiin vaatia oikaisua sekä erityisesti, millaisessa menettelyssä oikaisuvaatimus käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin. Oikaisuvaatimuksen tarkoitus on saattaa asia päätöksen tehneen viranomaisen tarkasteltavaksi, mutta näissä tilanteissa asia ei tosiasiaa ole yksin varsinaisen hallintopäätöksen tehneen viranomaisen tutkima ja ratkaisema.

Asia liittyy myös työnantajan valitusoikeuteen, joka ulkomaalaislain 194 §:n mukaisesti kohdistuu työntekijän oleskelulupa-asioissa ainoastaan työ- ja elinkeinotoimiston osapäätökseen. Suunnitellussa automaation yleislainsäädännössä tarkoitettu lopullinen (automaattinen) ratkaisu tehdään kuitenkin aina Maahanmuuttovirastossa. Hallituksen esityksestä olisi siksi syytä selkeästi käydä ilmi se, olisiko työnantajalla jossakin tilanteessa oikeus vaatia oikaisua ulkomaalaislain mukaan tehtyyn automaattiseen päätökseen.

- Selvyyden vuoksi voisi perustella tarkemmin sitä, miksi muita kuin valituskieltoja koskevia ulkomaalaislain erityissäännöksiä muutoksenhausta ei sovellettaisi valitukseen, joka tehdään oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä. Maahanmuuttoviraston käsityksen mukaan olisi sinänsä selkeää, jos varsinainen muutoksenhakemenettely olisi mahdollisimman samankaltainen riippumatta siitä, onko asiassa ensin tehtävä oikaisuvaatimus vai ei. Jos siis on olemassa syitä, jotka erityisesti puoltavat nyt ehdotettavaa osin erilaista menettelyä, ne olisi hyvä hallituksen esityksessä tuoda esiin.
- Ulkomaalaislaissa on erityissäännöksiä päätöksen tiedoksiannosta (204-206 §:t). Ulkomaalaislain 204 §:n 1 momentin mukaan lain nojalla tehtyjen päätösten tiedoksianto toimitetaan tavallisena tai todisteellisena tiedoksiantona taikka yleistiedoksiantona siten kuin tässä laissa tarkemmin säädetään. Kyseinen sanamuoto pitäisi kaiketi sisällään myös oikaisuvaatimukseen annetut päätökset, mutta asia olisi hyvä selvyyden vuoksi mainita nimenomaisesti, koska toisaalta perusteluissa muutoin korostetaan sitä, että oikaisuvaatimukset käsitellään hallintolain mukaisesti.
- Taloudellisiin vaikutuksiin olisi hyvä lisätä maininta esityksen vaikutuksista Maahanmuuttoviraston pysyviin kustannuksiin. Viraston käsityksen mukaan päätöksenteon automatisoinnilla on mahdollista säästää merkittävästi resursseja tulevaisuudessa. On syytä olettaa, että näin saadut säästöt ovat huomattavasti suuremmat kuin oikaisuvaatimusten käsittelyn tuomat lisäkustannukset. Olisi hyvä, jos kyseinen lähtökohta olisi nimenomaisesti kirjoitettu auki esityksen taloudellisiin vaikutuksiin, samoin kuin se, että automaation avulla säästyvistä resursseista käytettäisiin kuitenkin tarvittava osa kattamaan oikaisuvaatimusten käsittelystä aiheutuvaa lisätyötä.

Apulaispäällikkö, ylijohdajan sijainen Elina Immonen

Eriyasisiantuntija Pekka Lindroos

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.
Maahanmuuttovirasto 07.09.2022 klo 08:46. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu Sisäministeriö, maahanmuutto-osasto

Tiedoksi Oikeus- ja maatietoyksikön johtaja, tietohallintojohtaja, lupa- ja kansalaisuusyksikön johtaja, turvapaikkayksikön johtaja, oikeuspäälliköt, hankejohtaja, muutostohtaja, projektipäällikkö